

EN ANNAN KRÖNIKA

Det var egentligen inte den här krönikan ni skulle ha lyssnat till. Nej, ni skulle ha lyssnat till en krönika om våren, där jag elegant lotsade er fram mellan vårtecknen, för att slutligen – som av en händelse – hamna vid flyttfåglarna. Och här skulle jag vältaligt ha utbrett mig om fågelinfluensan. Om skrällen inför den. Eller kanske snarare hysterin?

Men våren kom inte och krönikan tappade liksom styrfarten. Visserligen kom ju fågelinfluensan, men nu började jag känns mig lite betänksam. ”H5N1, den dödliga formen av fågelinfluensaviruset.” Låter det bekant? Det är som ett mantra som dyker upp överallt. Vi översköljs av rapporter och varningar. Och det kändes tveksamt om jag egentligen hade något omistligt att bidra med här. Nej, tänkte jag, de kära lyssnarna klarar sig säkert utmärkt utan mina beskäftiga funderingar.

Och våren kom fortfarande inte, istället fortsatte snön att falla. Och falla. Och krönikan – ja, jag vet inte om man ska säga att den blev alltmer insnöad. Den blev hursomhelst alltmer hemmastadd där i snön. Alltmer en krönika av snö. Om snö.

Men inte den här snön. Inte årets snö. Och inte heller den snö som föll i fjol.

Nej, plötsligt befinner jag mig någonstans långt nere i femtiotalet, tillsammans med Håkan – som är min nästkusin och bästa kompis vid den här tiden – hemma hos faster Frida. Hon är Håkans farmor och för mig är hon alltså faster Frida, egentligen faster till min pappa. I åttioårsåldern, änka sedan många år, bor ensam på ett ensligt beläget småbruk, omgivet av skog. Vi har kommit hit på skidor, genomfrusna när vi tumlar in genom dörren. Men nu har hettan från sjungande vedspisen redan fått svetten att börja lacka om oss, där vi sitter i det tropiskt varma köket, dricker kaffe och äter smörgås.

Det låter idylliskt, men faster Frida är inte idyllisk. Ingen blid liten gumma som sitter i gungstolen och virkar. Det finns något barskt och liksom avogt hos henne. Hon är inte speciellt förtjust i ungar heller, det brukar hon öppet deklarerera. Jag har alltid varit lite rädd för henne, hon kan brusa upp och koka över lika snabbt som kaffepannan där på den rödheta vedspisen. Men nu berättar hon och då kan man känna sig nästan säker.

Och hon berättar om snö. Det handlar om nödåren i Mellannorrland på 1860-talet, då snön fortsätter att falla långt in i juni och kommer tillbaks redan i slutet av augusti. Allting fryser, ingen skörd kan bärgas. Och samma sak året därpå. Folk svälter och dör, nödhjälpen försnillas av handlare och potentater nere i Sundsvall, enligt faster Frida. Det här sker egentligen något decennium innan hon föds, men det spelar ingen större roll. Hon står där bredbent mitt i berättelsen, rasar och gestikulerar, skopar upp och serverar, som om det vore hennes egen historia.

Men ni ska inte tro att hon stannar kvar här, i det frysande och svältande artonhundratalet. Det bär av bakåt igen. Och nu dimper vi ner i 1700-talets början! Vintern 1719. När de sorgliga resterna av Armfeldts karoliner dyker upp här nere i kusttrakterna. Förnedrade och förfrusna. Stympade. Febersjuka. Här berättar hon väl inte som om det vore något självupplevt, men hon lutar sig mot en muntlig tradition, mot ett par tre släktled av berättare, från den förste som ser det slitna följet passera förbi genom älvdalarna, och det ger ungefär samma effekt.

Och efteråt, när vi står utanför, Håkan och jag, ser tillbaks mot det lilla slitna, en gång faluröda huset, omgivet av snö och skog, då har vi fortfarande hennes röst och hennes berättelse i öronen. Och vi huttrar när vi tänker på att vi har fyra kilometer hem genom skogen, ger oss iväg, vilt stakande och med en känsla av att ha ett par hundra års kyla och snö i bakhasorna.

Och här kan vi väl också låta själva krönikan vända, ta sig tillbaks över det nästan trehundraåriga snötäcket. Vi kan väl till och med låta snön äntligen börja smälta? Så den första krönikan får titta fram, den som handlade om våren? Den som borde ha slutat ungefär så här: att vi står i det disigt blå kvällsljuset som långsamt har börjat tänjas ut, alltmer, tills det snart kommer nå dygnet runt, så gott som; vi drar efter andan, slappnar av lite, drar in de starka dofterna jord och växande, känner hur det liksom jäser av liv och födande runt om oss, spanar upp mot fåglarna, lyssnar på dem. För det vågar vi väl ändå fortfarande göra, eller hur? Lyssna.